

Απρόθυμη η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη

Είναι γνωστό ότι δεν μπορεί να λειτουργήσει μια νομισματική ένωση χωρίς να υπάρχει κάποια μορφή δημοσιονομική αλληλεγγύη μεταξύ χωρών-μελών της, ιδίως όταν αυτές έχουν διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης. Ακόμη και στο επίπεδο εθνικού μοσπονδιακού κράτους, όπως στη Γερμανία, έχουν προβλεφθεί σημαντικές δημοσιονομικές μεταβιβάσεις από τα πλουσιότερα στα φτωχότερα κρατίδια προκειμένου να αντισταθμίζονται οι διαφορές στην ανταγωνιστικότητα, στο επίπεδο ανάπτυξης και στη φοροδοτική ικανότητα στα κρατίδια αυτά. Μια τέτοια δημοσιονομική αλληλεγγύη προϋποθέτει έναν ορισμένο βαθμό πολιτικής ενοποίησης, δηλ. κοινή δημοσιονομική

πολιτική, που στη σημερινή Ε.Ε. δεν υπάρχει.

Όμως μεταξύ της δημοσιονομικής αλληλεγγύης ομοσπονδιακού τύπου και της ανυπαρξίας οποιασδήποτε δημοσιονομικής αλληλεγγύης υπάρχει μεγάλη απόσταση.

Στο επίπεδο της ευρωζώνης

έπρεπε να υπάρχει ένας μηχανισμός δημοσιονομικής υποστήριξης με αυστηρό έλεγχο οποιασδήποτε αναιτιολόγητης χαλαρότητας της δημοσιονομικής πολιτικής από τις χώρες-μέλη της. Βεβαίως, υπάρχει ο δημοσιονομικός περιορισμός του Συμφώνου της Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ο οποίος όμως δεν μπόρεσε να τηρηθεί, γιατί οι χώρες-μέλη είχαν διαφορετικούς ρυθμούς αύξησης παραγωγικότητας και αμοιβών, οι οποίοι οδήγησαν τελικά σε διαφορετική ανταγωνιστικότητα και δημοσιονομική πολιτική.

Η Γερμανία και η Ελλάδα αποτελούν ίσως τα δύο ακραία παραδείγματα. Στη Γερμανία ακολουθήθηκε πολύ συγκρατημένη εισοδηματική και δημοσιονομική πολιτική, με αποτέλεσμα συνεχή βελτίωση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της και του εμπορικού ισοζυγίου της, ενώ στην Ελλάδα έγιναν ακριβώς τα αντίθετα, προς όφελος προφανώς της πρώτης.

Μια εξήγηση θα μπορούσε να αποτελέσει, πέρα από την αδεξιότητα και τους πολιτικούς υπολογισμούς των κυβερνήσεων των τελευταίων ετών, το γεγονός ότι τα καταναλωτικά πρότυπα διαχέονται από τις πλουσιότερες στις φτωχότερες χώρες με πολύ μεγαλύτερη ευκολία από ό,τι τα παραγωγικά πρότυπα. Οι Έλληνες δηλαδή επιδιώκουν το ίδιο επίπεδο αμοιβών και κατανάλωσης που απολαμβάνουν οι Γερμανοί, ενώ το επίπεδο παραγωγικότητας είναι χαμηλότερο στην Ελλάδα. Αυτό δεν μπορεί να γίνει χωρίς να προκαλεί συνεχή υποχώρηση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, μεγάλες κρατικές δαπάνες, φοροδιαφυγή, μεγάλα δημοσιονομικά και εξωτερικά ελλείμματα και συνεπώς δανεισμό.

Σήμερα βιώνουμε αυτό που ήταν σύμφωνα με την οικονομική λογική αναμενόμενο, όταν χώρες με τόσο διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης, παραδόσεων και συμπεριφορών υιοθετούν κοινό νόμισμα χωρίς να φροντίζουν να υπάρχει κάποια μηχανισμός δημοσιονομικής αντιστάθμισης. Όμως η νομισματική ένωση δημιουργήθηκε με πολιτικά και όχι με αυστηρά οικονομικά κριτήρια και συνεπώς η δημοσιονομική κρίση που διέρχεται η Ελλάδα και οι άλλες λιγότερο αναπτυγμένες χώρες-μέλη (Πορτογαλία Ισπανία, Ιρλανδία κ.ά.) ανεξαρτήτως ευθυνών, θα αντιμετωπιστεί τελικά, παρά τους διαταγμούς και την απροθυμία της Ε.Ε., με πολιτικά κριτήρια, εφόσον οι δημιουργοί της νομισματικής ένωσης επιθυμούν πραγματικά να μην καταρρεύσει το οικοδόμημα του ευρώ. Αυτό θα γίνει με οδυνηρές θυσίες από την πλευρά των πολιτών της Ελλάδας και των άλλων λιγότερο αναπτυγμένων χωρών με απροσδιόριστες πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες προκειμένου να περιοριστεί η διαφορά μεταξύ παραγωγικών δυνατοτήτων των οικονομιών τους και επιθυμητής κατανάλωσης των πολιτών τους.

Η αναπόφευκτη και επώδυνη προσαρμογή των χωρών αυτών μπορεί να αποτελέσει μια ευκαιρία για τις αναγκαίες δομικές αλλαγές στην οικονομία, στις κοινωνικές συμπεριφορές και στο πολιτικό τους σύστημα, ενώ ταυτόχρονα μπορεί να αποτελέσει αφορμή για τον επανασχεδιασμό της νομισματικής ένωσης της Ε.Ε. σε πιο στέρεες βάσεις.

Το **ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ ΜΑΡΑΒΕΓΙΑ**

Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών
nmarav@pspa.uoa.gr